

V roki mi je mašna knjiga,
 Ki pobožnost naj mi vžiga.
 Zadnji zdaj je blagoslov,
 Potlej idemo domov.
 Bog, ki gledal, videl vse si
 Če grešil sem kaj, zanési!

3. Doma.

Zdaj domá sem in kosilo
 Dosti se je vže shladilo,
 Pa naj še se pohladí,
 Jestí se mi ne mudí.
 Rad kosilo tist odlaša,
 Komur „Vrtec“ dušna paša.

Oj, kakó je lepa pesem,
 Take jaz še slišal nêsem.

Milo boža mi uhó,
 Segá v srce mi močnó;
 Kdor jo bere, ponóví jo,
 Mična slika, glej, krasí jo.

Po kosilu hčem se vsesti,
 Lepe brati hčem povesti
 Za pouk in kratek čas;
 Mnogo naučim se jaz.
 Gledal liste bom in cvetke,
 Reševal bom zagonetke.

Pridíte prijatli míli,
 Vkup se bomo veselíli,
 Jaz pokažem lep vam vrt,
 Ki otrokom je odprt.
 „Vrtec“ vas prijazno vábi,
 Nihče priti naj ne zábi.

Fr. Krek.

Na stara leta — na zimo.

Ge me spomin ne vará, bilo je tiste dni od sv. Boštjana do sv. Pavla. Vže vem, dà, prav tačas je bilo, prav tačas. Najhujši zimci: sv. Boštjan, sv. Neža, sv. Pavel so prišli v déžel, vender posebnega mraza pa le ni bilo. Pač pa se je bilo presukalo vreme po starem reku: „Dan gor, sneg pa dol.“ Héneano mnogo snega se je bilo naletelo, prav kakor pôje pesen:

„Pri nas je padel velik sneg
 Vsakemu možu do kolén;
 Zapadel je devet vasí,
 Devet vasí, sedem cerkví.“

Kdor je imel slabo streho, moral ga je odmetati raz njo, drugače bi se mu bila lahko udrla pod sneženo težo. Toda ker je pritisnil jug, zdrčal je ponekodi sam s poslopij na tla.

Bilo je okrog devetih dopóludne. Stari Gabrovec, osemdesetleten možiček, stopal je počasi od Jarnejčevih proti sosedu Rokavniku. Poredkoma je prestavljal stare noge ter se previdno opiral na palico, brez katere ga nisi videl nikoli. Bil je uprav pred Rokavnikovim hlevom. Kar zagrmí nekaj nad njim in — pùh, pùh — vsul se je južni sneg s hleva. Starčka je malone podsulu. Vender vedel je, da je najvarneje, če se v takem slučaji stisne k steni; zato se je skušal nasloniti nánjo, pa kaj hočete, stare kostí so stare kostí, ni šlo tako hitro, kakor bi bil rad. Potem pa še tisti puh — kar podrlo ga je, a padel je srečno v mehki sneg, ki je bil ž njim vred priletel na tla. Rokavnikovi so baš tisti dan klali kravo na skednji poleg hleva. Ko so začuli, da je zgrômel sneg s strehe, pritekli so gledat, če ni kje kaj kvare napravil na bližnjem drevji. Toda sedàj zapazijo staroga Gabrovca, ki je kobacál iz snega, in prestrašili so se ne malo.

„Ali vas je zeló, oče?“ izpraševali so v skrbéh.

„Eh, nič, samó puh me je vrgel, nič huđega! Oplašilo me je pa, kar se dá.“ — Potem pa si je oddihnil ter jel otepati svojo kapico stare noše, ker se je je bilo prijelo nekaj snega. „Kaj se boš držal, kakor klòp nagajivec beli,“ ošteval je sneg, „rad boš šel od moje kapice, rad, še premalo te bode, če prej nè, pri peči, bodeš vže videl.“

„Ali nam greste pomagat, oče Gabrovec, dimo smo zabòdli,“ nagovoril je sedáj gospodar Rokavnik starčka.

„Tisto pa nè, Rokavnik,“ odrezal se je le-tá, „živine ne bodem klal nikoli, posebno pa še vaše dime ne bi mogel gledati pobite, saj je bila vender tako krotka in prijazna živalica.“

„Oče, vidi se vam, da ste bili črednik, ker tako ljubite živali. Mesarji pa se moramo klanju privaditi, zakaj Bog je tudi zato ustvaril živali, da bi bile človeku v jed,“ vmešal se je v pogovor klavec.

„Ej, saj imamo od krav mleko, ki je najboljša jed na svetu — vsaj meni se takó zdi — čemu pobijati dimko,“ trdil je Gabrovec še vedno svojo, potem pa je zasukal besedo na šaljivo stran: „Toda kaj se bomo o tem pričkali! Veste, zakaj sem prišel k vam? Poslušajte povem vam:

„Meni so sosedje právili,
Da ste vi prašiča dávili.
Bodi prašič al' prasica
Men' spodobi se klobasica.
Hóp po njo,
V vrečo ž njo!“

Čiste resnice mi niso povedali, ker ste zaklali dimko, toda brez kolin pa ne pojdem od hiše. Saj sem jih vže s tem zaslužil, ker bi me bil skoraj sneg podsúl. Toda sedáj moram pa na gorko, kar tresti me je začelo; ej stara kri nič ne greje, nič. Veste, tudi gret sem se prišel k vam. Precej davi se mi je zdelo, da danes nikjer v vasi ne bo tako gorko v sobi, kakor pri vas, ker boste kuhali drobovje za klobase — zato sem prilezel sémkaj. Saj me ne bote odgnali od hiše, kali?“

„O tega nè, tega nè! gorkote pri nas, kolikor je poželite,“ kimal je Rokavnik dobrovoljno možíčku.

„Oče Gabrovec, kmalu prideva za vami, a sedáj morava še pomagati klavecu,“ klicala sta za odhajalcem Rokavnikov Matijček in Jakec.

„Vže dobro, saj rad počakam,“ obrnil se je Gabrovec še jedenkrat, potem pa šel oprezno v hišo. Na skednji pa so klali dalje.

Gabrovec je počasi prikrevljal v vežo, šel naravnost v sobo ter sedel na klop prislonivši hrbet k peči.

„Ali bi pokusili malo juhe, oče, danes sem jo vže skuhala, kaj nisem pridna?“ ponudila mu je Rokavnica málico.

„Bog ti povrni, Neža, juhe pa ne bom: saj veš, da mi ni bilo nikoli nič do nje in da imam najraje mleko. Toda sedáj nisem potreben nobene jedí, komaj sem odzajutrekoval,“ branil se je Gabrovec.

„Mleka vam tudi jaz lahko prinesem, imam ga lonček zavretega pri ognji. Tega pa res nečem, da bi vam danes kako ne postregla, ko koljemo. Saj je tak dan vsako leto samó jedenkrat.“

In urno je skočila v kuhinjo ter se v hipu vrnila s skledico mleka, iz katerega so se vzdigovale megllice sopare, znamenje, da je bilo še precéj vroče. Takó se je brzo sukala, da je v naglici zadela z durmi ob Gabrovčevo koleno.

„Kakó sem vihrávasta in neprevidna, še pobila vas bom,“ opravičevala se je. „Kar tukaj na mizo vam bom postavila skledico, pogledjte, žlica je vže notri, kruh pa tudi takój prinesem. — Nò, mucek, pojdi vender izpod nog, saj vidiš, da se te ne utegnem izogibati.“

„Preveč si postrežljiva, Neža! Nikar se záme toliko ne trudi. — Mucek

-mijavkec, ti pa se stišni k meni, da ne boš delal gospodnji nápotja,“ poklical je Gabrovec mačko, odmaknil nekoliko sukunjo ter napravil v kotičku prostor za mucka. Ta se je rad pridružil staremu znancu, ker se mu je tako sanjalo v debeli glavi, da ga bržkone doletí kak košček v mleku namočenega kruha.

Neža je odšla po svojih opravkih, Gabrovec je ostal sam v sobi.

Zdi se mi, dragi moji, da vas mika kaj več izvedeti o tem možičku. No, no, nisem se motil. I, če nimate druge želje, kakor to, lahko vam ustrežem.

Stari Gabrovec — takó ga je klicala vsa vas, ker je bil najstarejši človek v nji — bil je od svojega dvajsetega leta pa do pozne starosti vaški črednik. A ko se mu je nabralo le preveč let na hrbet, ko ni bil v hoji in tekanji več kos bronoznim ovcam in tudi ne počasneji govedí, ko mu je popolnoma veljalo:

„Noge meni oslabéle,
Ušesa so ogluščila . . . :“

takrat pa ni imel nobene službe več. No saj si je bil vže toliko prihranil, da mu ni bilo treba skrbeti za vsakdanji kruhek. Bival je, to se pravi spal je pri Jarnejčevih, sicer pa je hodil po hišah v vasi, kamor se mu je poljubilo: vzprejeli so ga povsodi radi ter ga vselej povabili k skledi, kadar jih je naletel pri jedi. To so vsi sprevideli, da ne more delati, da je vže star, zatorej potreben podpore in usmiljenja. Pa tudi zato je bil vsem ljub gost, ker je znal katero ziniti. To ti je vedel res čisto vse, kakor stoletna pratika! No, pa ni čuda, če mu ni nikoli pošla

govorica, v kakih osemdesetih letih človek nekaj izkusi, vidi in sliši. Karkoli je pogledal, pa je brž navezal kako staro zgodbo na tisto stvar. Recimo, da je nanesla beseda na njegovo palico, takój je jel pripovedovati:

„Ej, moja grčevka je vže marsikaj poskusila! Ono zimo — deset let bode vže od takrat, ali kali — namlatil sem ž njo dehorja, ki je hodil k Jarnejčevim krast kokoši. Nikoli več ga ni bilo blizu smrdúha, tako si je zapomnil mojo palico. Dobra palica, to! Za noben denar bi je ne prodal.“

Ali kadar se je ustavil pred Jarnejčevimi vrati, skoro vselej je ponovil: „Ta vrata so mi najljubša, kar jih je v vási. Le poglej kdo letnico na njih — 1819! Takrat sem bil pri sv. birmi. Še sedaj vem, da jih je delal Máselnikov Luka in me vrezujoč številke opomnil: „Dečko, le zapomni si: mene vže ne bo drugega, kakor prah in pepel, ta letnica pa bo še vedno na vratih. Vsaj ne boš pozabil, kdaj si bil pri sv. birmi.“ Pa res, marsikaj mi je vže padlo iz glave, to sem pa do danes ohranil v nji.“

Prav zaradi teh vrat z letnico ga je pa tudi vleklo k Jarnejčevim. Ni bil namreč tam prav nič v rodu, ker ni bil domačin v tem kraji, ampak še otroka so ga prinesli le-sèm roditelji, ki so mu pa zgodaj umrli. Odkar ni mogel več pasti, napravil je pri Jarnejčevih ali Rokavnikovih, ali kjer vže bodi, kako lahko stvar, ker ni hotel zastoj jesti, dokler je količkaj mogel gibati. In tako je prav, kdor želiš jesti, zasluži si, delaj! Saj pravi sv. Pavel: „Kdor ne dela, naj tudi ne jé.“ A stari Gabrovec je pa res vže zeló obnemogel: roke so se mu tresle, zobé je izgubil, slišal in videl je slabo, samó jezik mu je bil še precej dober — pa se vender še ni ogibal dela.

Toda njegovo najljubše delo bi bilo še vedno pašnja. Še zmiraj se je najraje menil s tacimi otroki, ki so pasli, in jim razlagal, kam ne smejo goniti živine, ker rastejo ondukaj strupene gobe; ali jih je učil, kje je premočvirno, vzlasti ovcam, kakšna zelišča so škodljiva in sploh vse, kar je vedel iz lastnega dolgotnega pastirskega življenja. — Sklenil je pa svojo pripoved prav rad také-le:

„Še vedno bi rad pasel, ali — ne grè, pa ne grè. Pa saj me bo skoraj vzal k sebi Jezus, ki se imenuje dobrega pastirja. „Dobri pastir“ ne bode prezrl mene ubogega pastirja — upam, da me ne bode pozabil.“

Takih besedij in takega kroja je bil toraj stari Gabrovec, a poglejmo, morda mu je pri Rokavnikovi peči dolgčas samemu. Kaj še! Komaj sta se z muckom dobro jela greti in gostiti z mlekom, vže sta prihrumela v sobo Matijček in Jakec:

„Jej, jej, oče Gabrovec!“ naganjala sta ga, „jeli da nama bodete pomagali špile delati za klobase. Klavec pravi, da sva jih premalo narezala.“

„Tisto pa précej,“ nasmehnil se jima je starček prijazno, „kar nožek mi prinesita in začeli bodemo. Pred poldnem ne bodete delali klobas, a dotlej jih napravimo toliko, da bodo preostajale.“

„Mirujta vsaj tako dolgo, da oče mleko snedó,“ pokarala je mati sinova, vstopivši ob zadnjih besedah v sobo. „Oče, le snejte poprej, za špile se nič ne muđi, samó sitna sta in nestrpjljiva.“

„Pa res, kdo se bode še jedenkrat pripravljaj!“ In Gabrovec je nagnil skledico in jo izpraznil; tako je ustregel gospodinji, otrokoma in sebi, samó mucek je gledal. „Dobro je bilo mleko, Neža, Bog povrni stotero. Saj pravim, kar sem

vše tolikokrat rekel: Kadar mleka ne bodem mogel več, takrat bomo pa šli“ . . . Potem je pa tako hitel rezati špile, kakor bi mu bilo šlo za glavo. Rešil je Matijčka in Jakca iz zadrege: klavec ni porabil vseh špil.

„Bodo pa za drugo leto; vedno je prijetneje, če je kake stvari preveč kakor če je je komaj za silo ali če je je premalo,“ menil je Gabrovec ter svetoval Matijčku, naj jih shrani na polici.

Ta dan je bil Gabrovec zadnjikrat pri Rokavniku. Njegova slutnja namreč, katero je bil izrekel gledé mleka, bila ni prazna. Zakaj glej, teden pozneje se mu je res mleko uprlo. Ali mu je strah škodoval, ker ga je sneg prestrašil, ali se je prehladil, ker je šel od gorke Rokavnikove peči na veter, ali si je s čim drugim nakopal bolezen, znano ni. Pa saj ni bilo treba posebne bolezni, starost je vže sama bolezen. In kakor vemo, da se bode približala zima in da bode zamrlo vse življenje v prirodi, kadar pobeli sneg polje in hrib, takó tudi človeku kažejo snežnobeli lasjé, da se je postaral in da bode umrl. No, stari Gabrovec je dobro poznal ta znamenja in vže dolgo se je nádejal, da ga pokliče nebeški pastir k sebi, to zimo se je pa res preselil k njemu. Mleko mu ni več dišalo, drugega tudi ni mogel uživati, zato mu je bilo kot nekdanjemu čredniku odločeno mesto na nebeškem, prebogatem pašniku, kjer se lahko živi brez zemeljske hrane.

Tudi nam se bode ob uri, katere ne vemo — morda vže v mladosti — reklo: „Prišla je tvoja zima — starost, pojdi s svetá!“ Da bi le bili takrat pripravljeni in bi vže poprej včasih malo pomislili, kaj je to: starost — zima!

Kajtimar.

V slovó.

(V spominsko knjigo prijatelju M. R.)

Oj z Bogom, draga ródna vás,
Oj z Bogom, góre in dobráve, —
Vznesène duše tód na glás
Sporočam zadnje vam pozdráve.

Oj z Bogom tebi, mili kràj:
Domači kròv stojèè vrh griča!
Ti moj si bil jedini ràj,
Vesélj mladostnih néma priča.

Oj z Bogom Tebi, ki vedríl
Prisrèno si mi dneve zláte, —
Kjer hodil bom, doklèr bom žil,
Spomín bom trajen hranil ná-te.

Osládi Bog ti stare dní,
Ohráni Te z družinskim krogom, —
Spominjaj se i mène Ti,
Ki tod v slovó Ti kličem: Z Bogom!

Jos. Volc.

